

6. Покотильська Н. В., Заборовський В. П., Деренко О. М. Інвестиційний клімат регіону та його вплив на розвиток аграрного виробництва. Економіка та управління АПК. Біла Церква, 2010. Вип. 4(81). С. 106-109.

7. Покотильська Н. В. Проблеми інвестиційної діяльності в Хмельницькій області. Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». Університет економіки і підприємництва. Хмельницький, 2011. Вип. 3 [6]. С. 96-100.

Метренко Святослав

Студент магістратури спеціальності «Фінанси,
банківська справа та страхування»,

Науковий керівник: **Гайбура Ю.А.**,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем

Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ефективність функціонування підприємства багато в чому залежить від економічно-грамотного використання усіх видів ресурсів, що зумовлює потребу поступового переходу до єдиної системи управління витратами. Перевагами впровадження такої системи є: забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції за рахунок більш низьких витрат та цін; наявність якісної та достовірної інформації про собівартість окремих видів продукції та їх позиції на ринку порівняно з продукцією інших виробників; надання об'єктивних даних для упорядкування бюджету підприємства; можливість оцінки діяльності кожного підрозділу підприємства з фінансовому вимірі; прийняття ефективних та обґрунтованих управлінських рішень. Економічне розуміння витрат базується на проблемі обмеженості ресурсів і можливості їхнього альтернативного використання. Застосування

ресурсів у одному виробничому процесі унеможлиблює їхнє використання за іншим призначенням. Тому, вибір конкретних ресурсів для виробництва якогось товару означає неможливість виробництва альтернативного товару. Економічні витрати будь-якого ресурсу, що застосовується у виробничому процесі, дорівнюють його цінності у найкращому з усіх можливих варіантів використання.

Комплексний, інтегрований підхід до управління витратами в системі стратегічного розвитку підприємства досі не отримав належного теоретичного й практичного обґрунтування. Вивчення економічної літератури показало, що різні аспекти управління витратами становлять інтерес для багатьох дослідників. Однак більшість учених розглядає управління витратами окремо від процесів розвитку підприємства. Економічне управління витратами підприємств потребує чіткого формулювання всього категорійного апарату, враховуючи всі позитивні аспекти і недоліки існуючих тлумачень.

Економічний підхід до визначення витрат походить з їх економічної природи (як витрати на просте відтворення ресурсів, що використовуються), а не з характеру та джерел відшкодування. За економічного підходу до складу поточних витрат потрібно залучити всі витрати, пов'язані з поточною діяльністю підприємства, в тому числі і непродуктивні витрати у зв'язку з порушеннями у виробничо-технологічному процесі, незбалансованою структурою ресурсів, що використовуються тощо.

Управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона містить такі організаційні підсистеми: ● пошук і виявлення чинників економії ресурсів; ● нормування витрат ресурсів; ● планування витрат за їхніми видами; ● облік та аналіз витрат; ● стимулювання економії ресурсів і зниження витрат .

Витрати є основним обмежником прибутку і одночасно визначальним чинником, який впливає на обсяг пропозиції. Ефективність управління витратами має велике значення для підприємства, тому вивченню категорії "витрати" потрібно приділити особливу увагу. В економічній науці уже довго точиться дискусія щодо ідентичності категорій "витрати" і "затрати". Один із варіантів розмежування понять запропонував О. Шпикуля (табл. 1).

Автори А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило співвідносили витрати виробництва з процесом виробництва взагалі, а собівартість – з конкретним продуктом, завершеним виробництвом. Витрати виробництва вони розглядають як ступінь сходження від абстрактного – вартості до конкретного – собівартості продукції, причому самі витрати, на їх думку, є лише теоретичним поняттям, що характеризує процес відтворення з точки зору всього суспільства [1].

Таблиця 1

Ознаки розмежування категорій «витрат» і «затрати»

Витрати	Затрати
1. Вартісний показник.	1. Натурально-речовий показник.
2. Джерело: ресурси й активи.	2. Джерело: вартість одиниці ресурсів й активів, вкладених у виробництво.
3. Рівень: визначається технологією і організацією виробництва.	3. Рівень: визначається вартістю, ціною вхідних ресурсів
4. Вплив: продуктивність виробництва, конкурентоспроможність продукту.	4. Вплив: прибутковість бізнесу і цінова конкурентоспроможність товару.
5. Мінімізація: покращення техніко-технологічного оснащення й організації праці.	5. Мінімізація: оптимізація затрат і постачання ресурсів за прийнятними цінами

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Термін "затрати" (cost) має стосунок до всякого використання ресурсів, зокрема і на придбання активів, тоді як термін "витрати" (expense) стосується використання лише тих ресурсів, які під час визначення прибутку господарського суб'єкта за цей період часу ставляться у відповідність доходам.

Отож, у ринковій економіці управління витратами повинно означати створення єдиної, раціональної, чітко та безперебійно функціонуючої

системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами.

Класифікація витрат за економічними елементами дає змогу знати структуру собівартості і здійснювати цілеспрямовану політику покращення економіки підприємства. Але ця класифікація унеможлиблює визначення важливого економічного показника – собівартості однієї одиниці продукції. Для визначення витрат на одиницю товару використовують класифікацію за статтями витрат (калькуляційними статтями). На відміну від попередньої класифікації, калькуляція дає змогу врахувати витрати, безпосередньо пов'язані з виготовленням конкретного виробу. У ці витрати входять, як матеріальні витрати, так і витрати на налагодження, обслуговування і управління виробництва цього виду виробу. Калькуляцію складають за аналогічними статтями витрат, що і собівартість товарної продукції по підприємству загалом, але в разі потреби, в окремих галузях виникає потреба виділення окремих статей витрат. Для забезпечення наскрізного розрахунку і планування як калькуляційні одиниці, зазвичай, використовують фізичні одиниці виміру конкретних видів продукції, прийняті у виробничій програмі підприємства (штуки, тонни, метри, кВт-год тощо). Застосовують різноманітні методи калькуляції продукції: прямого розрахунку, розрахунково-аналітичного, нормативного, параметричного, вилучення витрат, коефіцієнтний і комбінований. Застосування того або іншого методу залежить від виду виробленої продукції, характеру технологічного процесу, особливостей перероблення сировини.

Затрати, витрати, собівартість, є найважливішими економічними категоріями. Їхній рівень багато в чому визначає розмір прибутку і рентабельності підприємства, ефективність його господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Турило А.М., Кравчук Ю. Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства : навч. посібн. – К. : Центр учбов. літ-ри, 2006. 120 с.
2. Шпикуля О.Г. Інститут витрат в економічній теорії і практиці. Економічні науки. Сер. "Облік і фінанси" : зб. наук. праць. Луцьк, 2008. Вип. 5(20), ч. 1. С. 36 – 37 с.
3. Бельтюков Є. А., Безнощенко Н.О. Управління витратами на основі функціонально-вартісного аналізу. Вісник Хмельницького національного університету, 2014 . № 2, Т.2. С. 7.
4. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління витратами: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014 р. 316 с.

Мельник Руслан

Студент магістратури спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Науковий керівник: **Лаврук В.В.,**

д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи,

страхування та електронних платіжних систем

Подільський державний аграрно-технічний університет

м.Кам'янець-Подільський

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК БЮДЖЕТУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

З позиції процесного підходу «під бюджетуванням розуміється процес складання генерального бюджету як сукупності взаємопов'язаних функціональних (тобто операційних і фінансових) бюджетів, що дозволяють описати і структурувати діяльність фірми в майбутньому періоді (зазвичай мається на увазі рік) в контексті досягнення поставлених цілей» [7].

З точки зору системного підходу визначення бюджетування є набагато ширшим: «Бюджетування – розподілена система погодженого управління діяльністю підрозділів підприємства» [8].